

גל עיני

ש"פ אמור, י"ט אייר, ה'תשל"ז

לעילוי נשמת
הו"ח אי"א נו"נ הרה"ת
חיים ב"ר אליהו הלוי ע"ה סוויד
נלב"ע א' אייר והובא למנוחות בב' אייר
'תפארת שבתפארת' ה'תשס"ט

עסק בשליחותו הקדושה של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
במדינת מקסיקו למעלה מארבעים שנה
וקירב רבים לאביהם שבשמים
ת.נ.צ.ב.ה
נדפס ע"י משפחתו שיחיו

*

לזכות
החתן הת' שמואל גרונום שיחי' שניאורסון
והכלה שימא חשא שתחי' וישצקי
לרגל בואם בקשרי השידוכין
נדפס ע"י
הרה"ת יוסף יצחק וזוגתו שיחיו שניאורסון

*

לזכות
ר' שלמה אליהו וזוגתו שרה
וילדיהם
יוסף יצחק וזוגתו טוני
חיים, חיה מושקא, פייגע ינטה, רחל נחמה שיחיו
מרקוביץ
מקסיקו

לזכות
הרה"ת ר' יוסף יצחק הכהן
וזוגתו מרת נחמה דינה שיחיו

וילדיהם
מנחם מענדל הכהן, לוי הכהן, חיה מושקא,
אסתר מרים, משה פנחס הכהן
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות
כ"ץ

סיכום כללי

סעיף א: הענין דל"ג בעומר בפסוק "גל עיני", נלמד מהענין דל"ג בעומר בפסוק "עד הגל הזה". מכאן שבכדי לבוא לענין ל"ג בעומר ד"גל עיני", צריך להיות תחילה ענין ל"ג בעומר ד"עד הגל הזה".

סעיף ב: ל"ג בעומר הוא יום גילוי פנימיות התורה, משום היותו יום הסתלקות רשב"י שבו התגלו סודות התורה וגם פנימיות הסודות שגילה כל ימי חייו. לכן נרמז היום בבקשה "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", ש"נפלאות" הוא סודות פנימיות התורה.

סעיף ג: הבקשה "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" כוללת ב' בחינות ברזין דאורייתא: א. רזין, נשמתא שהיא בחינת נר"ב. ב. רזין דרזין, נשמתא דנשמתא שהיא בחינת ח"י.

אמנם גילוי הנפלאות, צריך להיות מתוך כוונת המצוות השייכות לגליא דתורה.

סעיף ד: התכלית בגילוי הנפלאות דתורה ובהסרת המחיצה בין עליונים ותחתונים היא, שהגילוי יהיה גם מצד האדם, שהוא עצמו יתעלה ממדרגתו, ככתוב "גל עיני", וזה נעשה על ידי שראיית הנפלאות היא מתוך גליא דתורה, שהיא המקור לגשמיים וגדרי העולם.

סעיף ה: עיקר העליה מלמטה למעלה היא על ידי המצוות, כיון שהתורה במהותה היא דבר ה' (לעצמו) ולכן בירידתה נרגש ירידת העליונים לתחתונים, אבל המצוות ניתנו לכתחלה לשם קיומם על ידי האדם ולכן בקיומם נרגש עליית התחתונים.

לפי זה צריך לומר, שפירוש הבקשה "ואביטה נפלאות" הוא, גילוי הפירוש הפנימי דכוונת המצוות.

סעיפים ו'ז: ככל שהפירוש הפנימי דהמצוות קשור עם הכוונות הפשוטות ביותר בדרך הפשט - הוא חודר יותר מצד ענינו דהאדם. ובמיוחד כשקשור עם הפירוש הפשוט של התפילה, ש"אני מתפלל לדעת זה התינוק". כיון שעצם ענין התפלה הוא זיכוך האדם.

לכן הבקשה "גל עיני ואביטה נפלאות" היא, שהכוונות דפנימיות התורה יבואו מתוך הכוונות הפשוטות ביותר.

סעיף ח: הפסוק "עד הגל הזה" רומז שעל ידי רשב"י, נתבררה המחיצה בין למעלה מאצילות ואצילות ובין אצילות ולמטה מאצילות. ועד"ז הפסוק "גל עיני ואביטה נפלאות" רומז על ביטול המחיצה בין נגלה דתורה (בי"ע) והסיפורים דתורה (עשיה) לבין הנפלאות דתורה (אצילות ולמעלה מאצילות).

סעיף ט: ביטול המחיצה נעשה ע"י גילוי ענינו הפנימי דהמצום, שהוא נעשה לכתחלה בשביל הגילוי. כפי שהדבר נרמז בכך שעשו גל ולא חומה. ולכן הענין ד"גל עיני ואביטה נפלאות", יכול לבוא רק לאחר הפסוק "עד הגל הזה", שמרמז כי תכלית המחיצה היא בשביל הגילוי.

בס"ד. ש"פ אמור, י"ט אייר, ה'תשל"ז*

גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך¹, וכתב אדמו"ר מהר"ש במאמרו על פסוק זה², דעל-פי מ"ש בסידור שער הל"ג בעומר³ שהרמז בתורה על ל"ג בעומר הוא בפסוק⁴ עד הגל הזה⁵, גם הפסוק גל עיני יתבאר על ל"ג בעומר. ועל-פי הידוע שכל הענינים שבתורה הם בתכלית הדיוק, יש לומר, דזה שהענין דל"ג בעומר שבפסוק גל עיני גוי' למדין מהענין דל"ג בעומר שבפסוק עד הגל הזה, הוא, כי בכדי לבוא לענין גל עיני גוי' הוא על-ידי עד הגל הזה. היינו ששני הפסוקים הללו, הם שני שלבים בענין ל"ג בעומר: "עד הגל הזה" הוא שלב ראשון, ולאחריו הוא "גל עיני".

(ב) והנה השייכות דפסוק זה גל עיני לל"ג בעומר יום ההסתלקות דרשב"י (בפשטות) הוא, כי ענינו של רשב"י הוא - שעל ידו היה הגילוי דפנימיות התורה [וכמבואר בכ"מ⁶, שהגילוי דתורה הנגלית היה על-ידי משה רבינו והגילוי דפנימיות התורה היה על-ידי רשב"י⁶], ועיקר הגילוי היה ביום הסתלקותו, כדאיתא בזהר⁷ שביום הסתלקותו גילה לתלמידיו "מלין קדישין" שלא גילה במשך כל ימי חייו (כי הענינים שגילה אז היו ענינים נעלים ביותר שאפילו רשב"י היה מקודם ירא לגלותם⁸). ועל-ידי כתיבת המלין קדישין (על-פי הציווי שלו⁹), נתגלו אח"כ לכל ישראל, ועד

(6) מובן בפשטות, שבמתן תורה [שהיה על-ידי משה רבינו] ניתן גם פנימיות התורה**, אלא שהגילוי דפנימיות התורה היה על-ידי רשב"י.

(7) אד"ז בזה"ג רפד, ב.

(8) ראה אד"ז שם (רצא, סע"א) "מלין דדחילנא לגלאה".

(9) ראה אד"ז שם (רפד, ב) "ר' אבא יכתוב". ויש לומר, דמהטעמים שצוה לכתוב הדברים שאמר אז דוקא, הוא, כי בענינים נעלים צריך פעולה מיוחדת שיהיו שייכים להעולם.

* יצא לאור בקונטרס ל"ג בעומר - תנש"א, "לקראת ל"ג בעומר... יום ה', ל"ג בעומר, ה'תנש"א". (1) תהלים קיט, יח.

(2) שבהמשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ג (ע' לט ואילך)*. וראה שם פכ"ה (ע' מא).

(3) ד"ה עד הגל הזה (דש, ג ואילך).

(4) ויצא לא, נב.

(5) סידור שם (דש, סע"ב). ד"ה לה"ע הילולא דרשב"י עטר"ת (סה"מ עטר"ת ס"ע תיט ואילך). ועוד.

* ראה ב"מפתח" להמשך, שפרקים נכ"ח דההמשך הם מאמר בפני עצמו. ולהגיד, שלכאורה, התחלת המאמר הוא "גל עיני", אלא שניתוסף בתחילתו "זוהו שאמר דהע"ה" בכדי לקשרו עם המאמרים שלפניו.

** כולל גם פנימיות התורה שתתגלה לע"ל. וכידוע שמתן תורה לא יהיה עוד הפעם (סה"מ תרנ"ז ע' שנו. המשך תרס"ו ע' כג. שם ע' תקמו. תערוב' ח"א ע' שסו. סה"מ עטר"ת ע' רצא. תרפ"ה ע' קצט. ה'תש"ט ע' 57. ועוד).

יו"ד) ועל-ידי לימוד והפצת פנימיות התורה, תורתו של רשב"י, ובפרט כמו שנתגלתה בתורת החסידות, גילוי באופן דיתפרנסון, הבנה והשגה, ועד שהשכל האדם הלומד נעשה חד עם הענין שלומד⁵⁰ [שהוא על דרך המבואר לעיל בענין גל עיני, שראיית הנפלאות תורה היא מצד ענינו של האדם עצמו], זוכים לגילוי פנימיות התורה שיהיה לעתיד-לבוא, שהגילוי אז יהיה נוסף על מצד מלמעלה אלא שזה יהיה ענינו העולם, כמ"ש הרמב"ם⁵¹ ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד כו'⁵² שנאמר⁵³ כי מלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים, בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, בקרוב ממש.

שנתגלו באופן דיתפרנסון¹⁰, היינו בהבנה והשגה. שגם המשכת גילוי זה (הגילוי לכל ישראל שקרה לאחרי שנים ובאופן דיתפרנסון) היתה ביום הסתלקות רשב"י (על-ידי כתיבתן של המלין קדישין אז, על-פי הציווי שלו). ולהוסיף, דעל-פי הידוע¹¹ שביום הסתלקותו של אדם מתגלה הפנימיות של כל עבודתו שעבד במשך כל ימי חייו, מובן, דביום הסתלקות רשב"י, נתגלה גם הפנימיות של הסודות שגילה במשך כל ימי חייו. ובכל שנה ושנה, ביום ל"ג בעומר, חוזר וניערור הגילוי שהיה בל"ג בעומר בפעם הראשונה¹² – גילוי פנימיות התורה (תורתו של רשב"י). וכמובן גם מהמבואר בכמה מקומות¹³ דבל"ג בעומר הוא מתן תורה¹⁴ דפנימיות התורה, בדוגמת חג השבועות שהוא זמן מתן תורה בכלל. דמזה מובן, דכמו שמתן תורה בחג השבועות הוא בכל שנה ושנה, כמ"כ מתן תורה דפנימיות התורה בל"ג בעומר הוא בכל שנה ושנה. וזהו שענין ל"ג בעומר מרומז בפסוק גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, כי נפלאות שבתורה הוא פנימיות התורה¹⁵, וענין גל גו' נפלאות הוא גילוי (גל מלשון גילוי¹⁶) הנפלאות דתורה (פנימיות התורה) שנמשך בג"ל (בל"ג בעומר).

סיכום: ל"ג בעומר ענינו גילוי פנימיות התורה, ולכן הוא נרמז בפסוק "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" שהוא גילוי נפלאות התורה, שנמשך בג"ל – בל"ג בעומר.

ג) **ומבאר בהמאמר¹⁷, דבנפלאות שבתורה (פנימיות התורה) שתי דרגות. והענין הוא, דאיתא בזהר¹⁸ שבתורה יש לבוש, גוף, נשמה ונשמה לנשמה. גליא דתורה הוא הלבוש והגוף דתורה [הסיפורים דתורה –**

התורה". ולכאורה הכוונה היא להגילוי דפנימיות התורה – ראה לעיל הערה 6.

15) ראה הקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות ד"ה אחר כן ראה), דאביטה נפלאות הו"ע דבש וחלב תחת לשונך* (שה"ש ד, יא), ובמס' חגיגה (יג, א) ** דדבש וחלב הו"ע מעשה מרכבה – אוה"ת (יהל אור) לתהלים עה"פ (ע' תסא).

16) מצודת ציון עה"פ (תהלים קיט, יח).

17) פכ"ג (ע' לט).

18) ח"ג קנב, א.

10) ראה תקו"ז ת"ו בסופו "כמה ב"נ לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך כו". ובכסא מלך שם, דפירוש "תפרנסון" הוא "פורשו מאמריו העמוקים כו' שבינו כו". וראה לקו"ש ח"ג ע' 873.

11) ראה סידור שם (דש, סע"א ואילך). וראה אנה"ק ביאור לסימן ז"ך (קמו, סע"א) וסימן כח (קמח, א).

12) ראה סה"מ ה'תש"ד ע' 13 ואילך. ובכ"מ.

13) המשך תרס"ו ע' ריט. סה"מ ה'תש"ד ע' 211.

14) כ"ה הלשון ("מתן תורה") בהמשך תרס"ו

שם. ובסה"מ ה'תש"ד שם "הנתינה דפנימיות

(* בפה"מ להרמב"ם שם "ולגלות לו הסודות הגנוזות כו' ואביטה נפלאות". ויש לומר, דב"סודות הגנוזות" נכלל גם מעשה בראשית וכיון שאין דורשין בהם ברבים, רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ד ה"ו. ולכן מביא הצ"צ מ"ש הרמב"ם דנפלאות הו"ע דבש וחלב שקאי על מעשה מרכבה.

(** וראה גם רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ב.

50) ראה תניא פ"ה (ט, ב).

51) בסיום והותם ספור.

52) היינו, שזה (ידיעת ה') הוא העסק (והענין) העולם.

53) ישע"י יא, ט.

לגמרי עם הגוף, עד שהיא מהות הגוף, והנפש לא מוגדרת בתפיסת מקום גשמי, לכן יכולה לפעול על הגוף לעשות את ההיפך מטבעו כדי להינצל. מכאן, כי מהות הגוף עצמו היא ענינים שהם למעלה מטבע הגוף. וכך בעניינינו, הפנימיות של הצמצום הם ענינים שלמעלה מהצמצום.

לפי זה, יבאר את מה שכתב בתחילת המאמר, שהרמו בפסוק גל עיני, נלמד מהפסוק "עד הגל הזה"

וזהו שהרמו דל"ג בעומר בפסוק גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך למדין מהרמו דל"ג בעומר שבפסוק עד הגל הזה, כי עיקר החידוש והעילוי דגל עיני ואביטה נפלאות מתורתך הוא שראיית הנפלאות דתורה תהיה (לא רק מפני שהנפלאות יהיו בגילוי, אלא) על-ידי גל עיני, שהקב"ה יפקח את עיני האדם ויראה האדם את הנפלאות דתורה מצד עינו של האדם (כנ"ל סעיף ד), ובכדי שהאדם התחתון יוכל לראות הנפלאות דתורה מצד עינו, הוא על-ידי הענין דל"ג בעומר המרומז בעד הגל הזה – גילוי עינו הפנימי דהצמצום, שהצמצום הוא בשביל הגילוי י.²⁰

שהעולם יכול לעורר את כח המסירות נפש וראה בד"ה ונחה עליו רוח ה' תשכ"ח.

יב "ובכדי שהאדם התחתון יוכל לראות הנפלאות דתורה מצד עינו, הוא על-ידי ... גילוי עינו הפנימי דהצמצום"

כלומר: בעצם, זה שהאדם יכול לראות נפלאות מצד עינו, הוא פלא עצום. שכן, האדם הוא העולם וצמצום, וכיצד הוא יכול להיות שייך בעצמו לנפלאות שלמעלה מהעולם? לכן מסביר במאמר, כי התוכן הפנימי של הצמצום והדברים המצומצמים עצמם היא, שהם נועדו לגילוי אור שלמעלה מהעולם, ולכן הם עצמם יכולים להיות שייכים לנפלאות דתורה.

אמנם באמת זה גופא דבר נפלא, שהתוכן הפנימי של דבר גשמי הוא להיות כלי לאור שלמעלה מהעולם הגשמי, שהוא ההיפך ממנו ממש. ולהעיר, כי גם בגשמיות ישנה תופעה דומה: מובא (בסו"מ תרפ"ז עמ' קס"ה) כי היה מקרה בליובאוויטש שפרצה שריפה, ואדם אחד ברח מן השריפה למקום צר ביותר, שאח"כ לא הי' יכול לצאת ממנו. ולכאורה צריך להבין, כיצד נוצרה ה'התכווצות' הזו של הגוף, והרי היא ההיפך הגמור מהטבע הגשמי, שהוא תופס מקום? ויש לומר, דכיון שהנפש מתאחדת

הענין בזה: הכוונה בעשיית הצמצום היא, שיתגלה אור שלמעלה מהעולם בנבואים תחתונים. לשם כך, נעשה צמצום האור, וכך נוצרה אפשרות שיהיו נבואים תחתונים, ולאחר מכן על ידי העבודה בתורה ומצוות, ממשכים בעולם אור שלמעלה מהעולם.

בנוסף לכך, הכוונה הזו היא "הענין הפנימי דהצמצום עצמו", כלומר, הכוונה לא נשארה רק במחשבתו של העליון, אלא היא התוכן הפנימי של הצמצום והדברים המצומצמים עצמם.

באותיות פשוטות: כשם שלכל דבר גשמי יש את התוכן שלו, למשל – שולחן נועד לאכילה ולהנחת דברים וכסא מיועד לשיבה, כך לכל דבר יש תוכן פנימי – שהוא כדי שיתגלה בו אור אלוהי שלמעלה מהעולם.

ביטוי לענין זה, ניתן למצוא במובא בדא"ח, כי ההעלם של זמן הגלות, שמסתיר על השגת וראיית אלוקות, מגלה באדם את כח המסירות נפש. ונשאלת השאלה, כיצד יתכן שהעולם מעורר גילוי, והרי העולם ענינו להעלים ולהסתיר על האלוקות שבעולם ובאדם?

הביאור בזה הוא כנ"ל, שהמהות הפנימית של העולם היא בשביל שיוכל להיות גילוי אור שלמעלה מהעולם בתחתונים, לכן אין פלא

לבוש י, וההלכות דתורה – הגוף], והנשמה דתורה היא פנימיות התורה, שנחלקת בכללות לשתי דרגות. רזין דאורייתא (סתים) – נשמתא, ורזין דרזין (סתימא דכל סתימין) – נשמתא לנשמתא. והבקשה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך (נפלאות לשון רבים) היא שיראה את שתי הדרגות דנפלאות שבתורה, רזין ורזין דרזין. ומבאר, שנשמתא היא בחינת נר"ן (נפש, רוח, נשמה), ונשמתא לנשמתא היא בחינת ח"י (חיה, יחידה). ואולי יש לומר, שהענינים דפנימיות התורה שגילה רשב"י במשך כל ימי חייו¹⁹ הם בחינת נשמתא דאורייתא, והענינים שגילה ביום הסתלקותו²⁰ הם בחינת נשמתא לנשמתא.

סיכום: הפסוק "גל עיני ואביטה נפלאות" מדבר על גילוי שתי הדרגות בתורה – נשמתא ונשמתא לנשמתא דאורייתא.

והנה ברשימות הצ"צ לתהלים על הפסוק גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך²⁰ מביא מאמר הזהר הנ"ל שבתורה יש לבושא וגופא ונשמתא ונשמתא לנשמתא, ומבאר, שהבקשה גל עיני ואביטה נפלאות היא שיראה לא רק הלבוש לבד אלא גם נשמתא. ובהמשך הענין מביא פירוש השל"ה²¹ דאביטה נפלאות הוא כוונת המצוות. ולאחרי שמביא פירוש השל"ה ממשיך לבאר שנפלאות הוא פנימיות התורה, נשמתא דאורייתא. וצריך להבין, דלכאורה הי' צריך תחלה לסיים ביאור הפירוש שנפלאות הוא נשמתא דאורייתא ולאחרי זה להביא עוד פירוש שנפלאות הוא כוונת המצוות, ומזה שמביא פירוש זה באמצע הביאור שנפלאות הוא נשמתא דאורייתא, משמע,

19) מהחילוקים בין נר"ן (נשמתא) לח"י (נשמתא לנשמתא) הוא, דנר"ן הם מלוכשים בגוף וח"י הם למעלה מהתלבשות בגוף. ויש לומר, דענין ההסתלקות הוא שהנשמה יוצאת מהגבלת כלי הגוף, דבכללות הו"ע ח"י שלמעלה מהתלבשות בגוף. וכאשר רשב"י "בנא לאסתלקא מן עלמא" (לשון

הזהר שבעה ערה 7), (הגם שנשמתו היתה בהתלבשות בהגוף), האירה אצלו בחינה זו, ולכן גילה אז בחינת נשמתא דנשמתא (שבתורה).
20) אה"ת (יהל אור) לתהלים ס"ע תנט ואילך.
21) בתחלתו (ב, א).

ב "הביאורים דתורה – לבוש" בשיחת כ"ק אדמו"ר ש"פ נח, ה'תשכ"א (נדפס בתורת מנחם חלק י"ט עמוד 152): סיפורי התורה, לא ניכר בגלוי ההוראה שבהם, כמו "אחות לוטן תמנע", שהגמרא שואלת (סנהדרין צט, ב) מהי ההוראה בזה. עד כאן מהשיחה. ואפשר לומר, שלכן סיפורי התורה דומים ללבוש, כי מהות התורה בתור "חכמת ה'" או "הוראה" היא נעלמת בהם, כמו שהלבוש הוא דבר רחוק מהנפש.

שהפירוש שנפלאות הוא כוונת המצוות נוגע לביאור והבנת הפירוש דאביטה נפלאות הוא שיראה נשמתא דאורייתא.

ד) **ויובן** זה בהקדים מה שכתוב גל עיני גו' שמבקש מהקב"ה שיפקח את עיניו, דלכאורה, כיון שהסיבה לזה שעל דרך הרגיל אין רואים את הנפלאות דתורה הוא (לא מצד החסרון דהכלים, אלא) לפי שהנפלאות הם מכוסים ונעלמים ויש לומר, שההעלם דבחינת נשמתא דאורייתא הוא מפני שהיא מלוכשת בהגוף דתורה (גליא דתורה) שמעלים על הנשמה, וההעלם דבחינת נשמתא לנשמתא דאורייתא הוא (לא שהיא מלוכשת באיזה דבר שמעלים עליה, אלא) שמצד עצמה היא בהעלם, העלם שלמעלה מגילוי, ולכן הוה ליה לבקש שהקב"ה יגלה את הנפלאות דתורה²², ומהי הבקשה גל עיני שהקב"ה יפקח את עיניו²³. ונקודת הביאור בזה, על-פי מה דאיתא במדרש²³, משל למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם²⁴, כשבקש ליתן התורה ביטל הגזירה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר²⁵ וירד הוי"ה על הר סיני וכתוב²⁶ ואל משה אמר עלה אל הוי"ה. ומבואר במקום אחר²⁷, שהטעם שאומר התחתונים יעלו לעליונים לפני העליונים ירדו לתחתונים, אף שירידת העליונים למטה היתה קודם, אני המתחיל, הוא, כי תכלית

24) תהלים קטו, טז.

25) יתרו יט, כ.

26) משפטים כד, א.

27) לקו"ש ח"ח ע' 23.

22) וכמו "אראנו נפלאות" (מכ"ה ז, טו) שהקב"ה יראה את הנפלאות. ולהעיר מהמבואר באוה"ת לתהלים שם ובהמשך הנ"ל שם פכ"ה, דאביטה נפלאות הוא כענין "אראנו נפלאות".

23) תנחומא וארא טו. שמו"ד פ"ב, ג. ועוד.

אינו בגדר ראייה – מה שייך לבקש "גל עיני"? עליו לבקש שהדבר יהפוך לישות נראית בעין?

ועל דרך זה בעניינינו: רעיון אלוקי יכול להיות נעלם כ: א. השכל של האדם הזה קטן בשביל לתפוס אותו. ב. הרעיון עצמו הוא למעלה מתפיסה שכלית. וכאן מדובר על הסוג השני – רעיונות שהם למעלה מגדר של תפיסה וגילוי. וכיון שכן, מה שייך לבקש עליהם "גל עיני"?

ג) "ומהי הבקשה גל עיני שהקב"ה יפקח את עיניו"

כמו בגשמיות, שחפץ יכול להיות נסתר מחמת שתי סיבות: א. משום שהעין חלשה ולא מסוגלת לראות אותו. ב. מפני שהדבר הוא רוחני ואינו בגדר של דבר הנראה בעין. במקרה הראשון – שהעין חלשה – שייך לבקש "גל עיני", שהעין תתחזק ותהיה מסוגלת לראות, אך במקרה השני – שהדבר עצמו

הנפלאות דתורה, בחינת נשמתא דאורייתא (אצילות) וגם בחינת נשמתא דנשמתא (למעלה מאצילות).

ט) **ולהוסיף**, דעל-פי הידוע שכל הענינים שבתורה הם בתכלית הדיוק, צריך לומר, דזה שהפסוק עד הגל הזה [שמדבר בענין הגל והמחיצה שבין לבן ליעקב] מרמז על ל"ג בעומר שענינו הוא בירור הגל והמחיצה, הוא, כי זה שהסימן והעדוה על אני לא אעבור אליך גו' אתה לא תעבור אלי גו' ה'יה שעשו גל, ולא שעשו חומה, הוא לרמז שעשיית המחיצה מלכתחילה היא באופן שיש נתינת מקום שיהיה אני אעבור אליך ואתה תעבור אלי⁴⁵. והיינו, שהכוונה בעשיית המחיצה בין העליונים והתחתונים מלכתחילה היא בכדי שאחר-כך יהיה החיבור דעליונים ותחתונים. וזה שבתחלה היה צריך להיות המחיצה בין העליונים להתחתונים, הוא, כי הכוונה דדירה בתחתונים היא שהדירה תהיה בתחתון שאין תחתון למטה ממנו⁴⁶, ולכן היתה התהוות התחתונים על-ידי מחיצה, דלא רק שבפועל אין מאיר בהם הגילוי דהעליונים אלא שישנה מחיצה ביניהם היינו עיכוב מיוחד שלא יוכל להיות קשר ביניהם שהוא סימן ועדות שיהיה לא אעבור אליך ולא תעבור אלי⁴⁷, בכדי שעל-ידי העבודה דישראל יהיה החיבור גם דתחתונים אלה [שיש גזירה⁴⁸ שלא יתחברו עם העליונים] עם העליונים. וזהו שהרמז דל"ג בעומר הוא בפסוק עד הגל הזה שמדבר לכאורה על המחיצה ולא על החיבור, כי זה שרשב"י בירר הגל והמחיצה הוא שעל ידו נתגלה ענין הפנימי דהצמצום עצמו⁴⁹, שהכוונה בהצמצום [שהיא ענינו הפנימי] היא בשביל הגילוי יא.

45) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 136. ושם, דזה שיש נתינת מקום שיהיה "אעבור" ו"תעבור" התנו בפירוש בהדיבור שלהם בענין הגל – לא תעבור גו' לדעה, ובפירוש רש"י שם: אבל אתה עובר לפרקמטיא.

46) תניא רפ"ו.

47) וב"מ. ראה המשך דער"ב ח"ב ס"ע תקלב ואילך. לעיל ס"ע קצג ואילך. ובכ"מ.

48) ראה הערה הקודמת.

יא) "ענין הפנימי דהצמצום עצמו, שהכוונה בהצמצום [שהיא ענינו הפנימי] היא בשביל הגילוי". הפנימי דהצמצום עצמו.

א. הכוונה בצמצום היא בשביל הגילוי. ב. הכוונה הזו היא הענין הפנימי דהצמצום עצמו.

כמו שהיא לדעת התינוק, הן בנוגע לכללות ענין התפלה – שידיעת ענין התפלה בדרגות הכי נעלות תהיה גם מענין התפלה כמו שתינוק מבין, והן בנוגע לביאור הענינים (הפסוקים, בקשות וכו') שאומרים בתפלה, שהביאורים הכי נעלים צריכים להיות בהתאם [ועד שידיעתם תהיה מתוך] פירוש המילות דתפלה כמו שתינוק מבין. והגם שענין זה הוא בכל הענינים שבתורה, מכל-מקום, כיון שענין התפלה היא העלאה מלמטה למעלה, בירור וזיכוך האדם, לכן בתפלה ענין זה נוגע יותר (על דרך שנתבאר לעיל בנוגע למצוות). ולכן, במאמר שרש מצות התפלה מובא הענין דאני מתפלל לדעת זה התינוק. אם כן, במצוות ובתפילה נוגע ביותר שהכוונות העמוקות יהיו קשורות עם הפירוש הפשוט, כיון שעניןן הוא העלאה מלמטה למעלה.

סיכום: הפסוק "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" הוא בקשה על גילוי הנפלאות דתורה ודמצוות, והבקשה היא שהגילוי יהיה בדרך מלמטה למעלה ומתוך התורה הנגלית עצמה והכוונה הפשוטה של המצוות.

(ח) וזהו הקשר דשני הפסוקים שבהם מרומז הענין דל"ג בעומר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ועד הגל הזה, כי הגל שבין לבן ליעקב הוא דוגמת הגזירה והמחיצה בין העליונים להתחתונים שהיתה קודם מתן תורה. ומבואר בסידור שער הל"ג בעומר⁴², דבהגל שבין לבן ליעקב, שני ענינים. הגל שבין לבן העליון (שלמעלה מיעקב) ליעקב, והוא הפרסא שבין עולמות האין-סוף שלמעלה מאצילות ואצילות. והגל שבין יעקב ולבן התחתון, הפרסא שבין אצילות לבי"ע (לבריאה יצירה עשיה). והרמז דל"ג בעומר בפסוק זה הוא, שעל-ידי רשב"י נתברר הגל והמחיצה⁴³, המחיצה שבין לבן העליון ליעקב וגם המחיצה שבין יעקב ללבן התחתון. היינו, שגם בבי"ע ועד בעולם העשיה יהיה גילוי האצילות וגם גילוי האור אין-סוף שלמעלה מאצילות. וענין זה הוא גם התוכן דפסוק השני שמרמז על ל"ג בעומר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, שגם בענינים שבנגלה דתורה (בי"ע), וגם בלבושא דאורייתא, בהסיפורים דתורה (עשיה⁴⁴), יהיה בגילוי

הכוונה דמתן תורה הוא התחתונים יעלו לעליונים [שיהיו כלי לגילוי אלקות, ויתירה מזה שגם המשכת הגילוי בהם תהיה מצד ענינים ועל-ידי עבודתם¹], אלא שבכדי שיוכל להיות עליית התחתונים למעלה הוא על-ידי ירידת

האלוקי נקלט בגדרי הגשמיות והותר בו עצמו רושם (ראה לק"ש חלק ד' עמוד 1095), ואם כן, מתן תורה צריך להיכלל בגדר של "תחתונים יעלו" ולא רק ש"עליונים ירדו"? מכאן, שגם כאשר האור האלוקי חודר בגדרי התחתון, עדיין אין זה בכלל "תחתונים יעלו".

ויש לבאר: "עליונים ירדו" הוא שהאור האלוקי נקלט בתחתון בגלל היכולת האין-סופית של העליון, ולא מפני שהתחתון עצמו התעלה להיות כלי לזה. ואילו "תחתונים יעלו" הוא שהתחתון התעלה ונעשה בעצמו כלי לאור העליון.

הענין יובן באמצעות משל מרב ותלמיד: רב מלמד את התלמידים השכלות עמוקות, אך הדבר יתכן בשני אופנים: א. משום שהרב הוא בעל הסברה נפלאה ויכולת הורדה עד למטה, ולכן התלמיד קולט את דבריו העמוקים. ב. משום שהתלמיד עצמו התקדם והגיע לרמת שייכות להשכלות כאלו.

ההבדל בין שני המצבים הוא פשוט: אם התלמיד מבין את הדברים בגלל היכולת המיוחדת של הרב, הרי אם יבוא רב אחר, שלא התברך ביכולת הסברה המיוחדת ומדבר ברמה גבוהה ומופשטת – התלמיד לא יבין את דבריו. אולם אם התלמיד עצמו התקדם והתפתח, הוא יבין כל רב, ולא רק את רבו שלו.

המצב הראשון, בו התלמיד מבין את הרב בגלל היכולת של הרב, נקרא "עליונים ירדו", ואילו המצב השני, שבו התלמיד בעצמו התפתח, נקרא "תחתונים יעלו".

ובעניינינו: במתן תורה, בני ישראל שמעו וקלטו את האור האלוקי, אך הדבר היה בכחינת "עליונים ירדו", דהיינו בגלל היכולת האלוקית

ד "שיהיו כלי לגילוי אלוקות... מצד ענינים ועל-ידי עבודתם"

כתב במאמר, כי בשעת מתן תורה "עליונים ירדו לתחתונים", והמטרה היא שאחר כך "התחתונים יעלו לעליונים", והיינו "שיהיו כלי לגילוי אלוקות", ויתירה מזה, "שהמשכת הגילוי תהיה מצד ענינים ועל ידי עבודתם".

וצריך להבין: א. מה ההבדל בין "עליונים ירדו" ל"תחתונים יעלו", והרי ברור שכל גילוי אלוקי מלמעלה, גורם לעליון אצל התחתונים? ב. עוד צריך להבין, מה הן שתי הדרגות שהזכיר ב"תחתונים יעלו" – "שיהיו כלי לגילוי אלוקות", ויתירה מזה, "שהמשכת הגילוי תהיה מצד ענינים"?

בנוגע לשאלה הראשונה – בגדר "עליונים ירדו" – אפשר לומר בפשטות, שעליונים ירדו הוא שהגילוי האלוקי לא חודר בתחתון, אלא בגמר הגילוי הוא מסתלק ללא שום רושם, ואילו "תחתונים יעלו" הוא שהתחתון עצמו קולט מהגילוי האלוקי.

דוגמא גשמית לזה היא, מאור השמש: האור מאיר על כל היקום, אך הוא מקיף עליו מלמעלה ולא נקלט בתוכו. שהרי כשהאור מסתלק, נעשה חושך ולא נותר ממנו כל רושם. לכן, גילוי כזה הוא בגדר של "עליונים ירדו" ולא ש"תחתונים יעלו". ואילו "תחתונים יעלו" הוא שהתחתון עצמו קלט את האור האלוקי.

אמנם, לכאורה אין זה מספיק. שכן, במאמר מתאר את מעמד מתן תורה כרגע של "עליונים ירדו" בלבד, שלא היה בו עליה של התחתון. ואולם ידועים דברי המדרש, שבמתן תורה לא היה הד אחרי ה'קול' שאמר את עשרת הדיברות, והטעם לכך הוא, שהאור

42) דש, ג ואילך. וראה בארוכה תו"ח ויצא לו, א ואילך. המשך תערו"ב ח"א פק"ז (ע' רז) ואילך.
43) המשך חייב אדם לברך תרל"ח הנ"ל פכ"ה (ע' מב), ושם, שזהו על דרך ענין מחצתי ואני ארפא (האזינו לב, לט. וראה קה"ר פ"א, ד) שיהיה לע"ל.
44) ראה לקו"ת ויקרא (ה, סע"א) מפע"ח (שער

הנהגת הלימוד), שתלמוד ומשנה הם בכריאה וביצירה, ומקרא הוא בעשיה. ובהמשך הענין שם (ה, ב), שהסיפורים דתורה הם "דברים שלא ניתנו להתלבש למטה בחכמה ושכל כלל". ומזה מובן, שעיקר הענין ד"מקרא בעשיה" הוא בהסיפורים דתורה שבכתב.

העליונים למטה, שהיא ההתחלה והנתינת כח²⁸ על עליית התחתונים למעלה. ועל דרך זה הוא כמתן תורה דפנימיות התורה שבל"ג בעומר, שהכוונה בביטול הגזירה והמחיצה בין עליונים ותחתונים בנוגע לפנימיות התורה היא, שהגילוי דפנימיות התורה שנמשך להאדם יהיה (גם) מצד האדם. עתה יתרוץ השאלה שנשאלה בתחילת הסעיף וזהו גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, שהקב"ה יפקח את עיני האדם ויראה את הנפלאות שבתורה (לא רק על-ידי שהנפלאות יהיו בגילוי, אלא גם) מצד עיניו של האדם.

ועל-פי זה יש לבאר מה שכתוב בהמאמר²⁸ דפירוש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך הוא שראיית הנפלאות דתורה (נשמתא דאורייתא ונשמתא לנשמתא) תהיה מתורתך, מתורה הנגלית, דלכאורה, הרי העיקר הוא שיראה הנפלאות דתורה, ומהו היתרון בזה שיראה אותם על-ידי הענינים שבגליא דתורה. ויש לומר הביאור בזה, דכל הענינים שבעולם ושכאדם, התחלתם הוא בתורה²⁹. ולכן, על-ידי שראיית הנפלאות דתורה (דהאדם) היא

(28) פכ"ג (ריש ע' מ).

(29) על דרך אסתכל באורייתא וברא עלמא (זח"ב קסא, א"ב).

זו היא גם על-פי נגלה דתורה (אלא שעל-ידי לימוד פנימיות התורה, הכוונה והרצון דהאדם לקיים רצון ה' הוא באופן נעלה יותר³⁹), וגם הכוונות הפרטיות³⁸ שבכל מצוה בפרט, הרי הטעם והכוונה דכמה וכמה מצוות נתפרש גם בנגלה דתורה, גם על-פי דרך הפשט [ועד שהטעם דכמה וכמה מצוות מפורש בקרא], ומכש"כ על-פי דרך הרמז והדרוש, אלא שהטעם והכוונה דהמצוות שעל-פי דרך הסוד (פנימיות התורה) הוא נעלה הרבה יותר, ועל-ידי זה מיתוסף עומק וכו' גם בהטעם שעל-פי נגלה. ויש לומר, דכמו שבנוגע לראיית הנפלאות דתורה, הבקשה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך היא שראיית הנפלאות דתורה (נשמתא ונשמתא לנשמתא) תהיה מתורתך, מענינים אלה שבגליא דתורה, מהגוף דתורה וגם מהלבוש דתורה (כנ"ל סעיף ד), על דרך זה הוא בנוגע לכוונת המצוות, שהנפלאות דכוונת המצוות [כוונת האריז"ל, ולמעלה יותר] צריכים לדאוגם מתוך הכוונות שעל דרך הפשט, ויתרה מזה – מתוך הכוונות על דרך הפשט המובנים לבן חמש למקרא [שהם דוגמת לבושא דאורייתא, הסיפורים דתורה, שגם תינוקות לומדים אותם].

ז) ולהוסיף, דבכוונת המצוות, נוגע ענין זה [שענינים הכי נעלים ידעו מענינים אלה כמו שהם בפשטות] עוד יותר מאשר בתורה. כי היתרון בזה שידיעת הנפלאות היא מהענינים שבפשטות הוא שעל-ידי זה תהיה ידיעת הנפלאות דהאדם גם מצד עיניו (כנ"ל סעיף ד), וכיון שענין המצוות הוא לצרף בהן את הבריות (כנ"ל סעיף ה), לפעול בירור וזיכוך בהאדם המקיים את המצוה, [דעיקר הבירור והזיכוך הוא על-ידי כוונת המצוות⁴⁰, וכל שהכוונה היא נעלית יותר, הבירור והזיכוך הוא נעלה יותר], לכן, בענין המצוות נוגע עוד יותר שידיעת הנפלאות דכוונת המצוות תהיה מתוך הכוונות שבפשטות. ועל-פי זה יש לבאר מה שמביא הצ"צ במאמר שרש מצות התפלה⁴¹ הלשון אני מתפלל לדעת זה התינוק. דלכאורה, במאמר שרש מצות התפלה מבאר ענין התפלה [בכלל, וגם כמה ענינים פרטיים דתפלה] על-פי קבלה, ועוד יותר – על-פי חסידות, ומה מקום במאמר זה להביא הענין דאני מתפלל לדעת זה התינוק. ויש לומר, שבזה מרמז, שהכוונות דתפלה בדרגות הכי נעלות צריכות להיות קשורות עם ענין התפלה

האין-סופית להוריד את האור האלוקי עד למטה, ולא משום שהם עצמם נעשו "כלים לגילוי אלוקות". והמטרה היתה, שאחר כך "התחתונים יעלו לעליונים" והם עצמם ייעשו "כלים לגילוי אלוקות" – שיהיו שייכים מצידם לאלוקות.

מעבר לזה, ישנה דרגה יותר גבוהה ב"תחתונים יעלו": כאשר "המשכת הגילוי בהם תהיה מצד עינים ועל ידי עבודתם". כלומר, שהתחתון מתעלה כל כך, עד שהוא זה שמעורר את העליון להמשיך לו. ובעוד שבדרגה הראשונה, הוא רק נעשה כלי לקבלת האור האלוקי, הרי בדרגה הזו הוא מעורר גם את ההמשכה של הרב (ראה על דרך זה בלקי"ש חט"ז עמ'⁴⁶

ה "ההתחלה ונתינת כוח"

שכן, המצוות שניתנו לבני ישראל במתן תורה, היו נתינת כח לעליית התחתונים. שהרי ענינן של המצוות הוא לזכך את התחתונים עצמם שיתעלו ממדרגתם לדרגת עליונים.

לימוד פנימיות התורה (כמובן גם מרמב"ם הל' יסודי התורה פ"ב ה"ב).

(40) להעיר מסה"מ ה'תש"ב ע' 53.

(41) פ"ח (בסמה"צ להצ"צ קיח, א).

(39) להעיר מתניא פל"ט (נג, ב) "כמו שאין אדם עושה דבר שבביל חבירו למלאות רצונו א"כ אוהבו או ירא ממנו, כך אי אפשר לעשות לשמו ית' באמת למלאות רצונו לבד בלי זכרון והתעוררות אהבתו ויראתו" – והדרך לבוא לאהבתו ויראתו היא

מה הקשר בין כוונת המצוות, לפירוש המצוות שעל פי נשמתא דאורייתא?

והענין הוא, דבכדי שקיום המצוות יהיה כדבעי הוא על-ידי לימוד התורה, דתלמוד מביא לידי מעשה³⁴. ויש לומר, דבכדי שמעשה המצוה (הגוף של המצוה³⁵) יהיה כדבעי הוא על-ידי לימוד גליא דתורה (הגוף דתורה), ובכדי שכוונת המצוות (הנשמה דהמצוות³⁶) תהיה כדבעי הוא על-ידי לימוד פנימיות התורה (נשמתא דאורייתא), ולכן כוונת המצוות, בהיותה נשמת המצוה, היא חלק מפנימיות התורה, נשמתא דאורייתא.

סיכום: כיון שעיקר העליה מלמטה למעלה היא על ידי המצוות, לכן צריך לומר שהבקשה "אביטה נפלאות מתורתך" הולכת גם על נשמתא דאורייתא של המצוות, וכך יכול להיות גילוי הנפלאות בדרך מלמטה למעלה.

(ו) והנה כמו שבלימוד התורה (אפילו בנגלה דתורה, ומכל-שכן בפנימיות התורה) יש ריבוי מדריגות עד אין קץ, כמו-כן הוא בקיום המצוות, אפילו במעשה המצוות ומכל-שכן בכוונת המצוות, שיש בזה ריבוי מדריגות. ועל-פי זה יובן מה שידוע³⁶ שממעשה המצוות נעשים לבושים להנשמה בגן-עדן התחתון ומכוונת המצוות נעשים לבושים בגן-עדן העליון, דלכאורה, הרי גם בגן-עדן התחתון עצמו, וכן בגן-עדן העליון עצמו, יש ריבוי מדריגות³⁷, ואיך אפשר שבכל המדריגות יהיו אותם הלבושים. והביאור בזה, דבמעשה המצוות וכן בכוונת המצוות יש ריבוי מדריגות כנ"ל.

והנה הגם שכוונת המצוה היא נשמת המצוה ששייכת בכלל לנשמתא דאורייתא כדלעיל סוף סעיף ה', ולא לנגלה דתורה – הגוף דתורה, מכל-מקום, כמה וכמה ענינים דכוונת המצוות הם גם בנגלה דתורה. הן בנוגע הכוונה הכללית³⁸ דמצוות (שבכל המצוות בשוה) לקיים רצון ה' – דכוונה

34) קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.
35) ראה תניא רפ"ח. ש"ה רמט, סעי'ב. וראה בהנסמן במפתח פסוקים ומחז"ל בתניא (קה"ת תשמ"ה) ע' ז הערה 11.
36) אגה"ק סכ"ט (קנ, ב). תו"א שמות נג, ג. ובכ"מ.

י "לבושים להנשמה בגן עדן" הצורך של הנשמה בלבושים בהיותה בגן עדן הוא, משום, שהנשמה היא 'נברא' ואינה יכולה לקבל אור אלוקי. לצורך זה, היא זקוקה ללבושים של תורה ומצוות, ועל ידם היא מקבלת את האור האלוקי.

על-ידי ענינים אלה שבגליא דתורה, היינו שהגוף והלבוש דתורה עצמו י מגלה את הנשמה והנשמה לנשמה דתורה, והגוף דתורה הוא המקור לגשמיים וגררי העולם והאדם, על-ידי זה נעשה על דרך זה גם בהאדם העוסק בתורה, דזה שרואה את הנפלאות דתורה הוא (גם) מצד ענינו דהאדם.

סיכום: הכוונה במתן תורה, וכן במתן תורה דפנימיות התורה היא, שהתחוננים יעלו לעליונים והגילוי דפנימיות התורה יהיה מצד ענינו דהאדם. וזהו "גל עיני", שמבקש שהגילוי יהיה מצד ענינו דהאדם. וזהו שביאר בהמאמר ש"אביטה נפלאות מתורתך" הוא שגילוי הנפלאות יהיה מתוך התורה הנגלית, כיון שעל-ידי זה נעשה באדם הלומד תורה, שגילוי הנפלאות הוא מצד ענינו.

ו "שהגוף והלבוש דתורה עצמו מנלה את הנשמה"

ראה לקמן סעיף ז: "שהביאורים הכי נעלים, צריכים להיות בהתאם [ועד שידיעתם תהי' מתוך] פירוש המילות דתפלה כמו שתינוק מבין". היינו שהביאורים של פנימיות התורה יתאימו לגמרי עם הפשט, ועד שיוכנו מתוך הפשט הפשוט של המילים.

בתורת כ"ק אדמו"ר ישנן כמה דוגמאות לענין זה – שמקשר ביאורים עמוקים בחסידות עם פשט המילים בתורה הנגלית. דוגמא אחת, הם דבריו בהדרן על הרמב"ם משנת תשל"ה (נדפס בתורת מנחם הדונים על הרמב"ם עמ' לט), שהפשט הפשוט של ההלכה הראשונה בספר הי"ד, מכון לדרגות עמוקות באחדות ה'. אמנם, עדיין צריך לעיין היטב בשורש הדברים: כיצד יתכן שהתורה הנגלית תרמו לענינים עמוקים בפנימיות התורה? והרי כפי שנאמר לעיל, נגלה דתורה היא ה"גוף" דתורה, ואילו פנימיות התורה היא "נשמת" התורה, ואם כן, כיצד יתכן שה"גוף" ידבר על ענינים של ה"נשמה"?

יתר על כן: מבואר בדא"ח (ראה ד"ה פדה בשלום ה'תשכ"ז סעיף ח ואל"ף), שלגבי התורה הנגלית, יש לעולם תפיסת מקום ולכן היא דנה בטענות ומענות גשמיים ומקרים גשמיים, ואילו לגבי יתר על כן: מבואר בדא"ח (ראה ד"ה פדה בשלום ה'תשכ"ז סעיף ח ואל"ף), שלגבי התורה הנגלית, יש לעולם תפיסת מקום ולכן היא דנה בטענות ומענות גשמיים ומקרים גשמיים, ואילו לגבי

פנימיות התורה, אין לעולם תפיסת מקום וענינה הוא באזקנות של העולם. ואם כן, כיצד יתכן שנגלה דתורה – שיש אצלה תפיסת מקום לעולם – תדבר על דרגות עמוקות בפנימיות התורה, כמו ביטול מוחלט של העולם לאלוקות וכי'?

הביאור בזה: למרות שבנגלה דתורה יש תפיסת מקום לעולם, אמנם בפנימיותה נגלה דתורה היא אור אלוקי שלמעלה מהעולם, שאין שם לעולם תפיסת מקום, רק שהרצון האלוקי הוא, שהאור הזה הגבוה יירד בתוך דברים גשמיים ונמוכים, ולכן נוצרה הנגלה דתורה. ובלשון רבנו (ד"ה החדש הזה ה'תשל"ט): "דעם היות שנתלכשו בדברים גשמיים, הם חכמתו של הקב"ה שלמעלה מהעולם, וזה שירדה ונתלכשה בדברים גשמיים הוא בכדי להמשיך הבל"ג דתורה גם למטה".

וכיון שכן, גם לאחר שניתנה נגלה דתורה על ידי ירידתו והתלכשות האור בדברים גשמיים, נמצאים בה בפועל וכפשוט עניני אלוקות שלמעלה מהעולם, והבקשה היא, שאכן המבט שלו על נגלה דתורה יהיה באופן כזה שהוא אור שלמעלה מהעולם, ויכול לראות הנפלאות דתורה בתוך התורה הנגלית (ראה גם ב"ה להבין ענין רשבי' תשמ"ה סעיף ב', וראה גם בלקו"ש ח"ה עמוד 98, ענין זה ביום לגוף האדם).

ה) והנה שני הענינים הנ"ל שבביטול הגזירה והמחיצה בין עליונים לתחתונים שנתחדשו במתן תורה הם בכללות יותר תורה ומצוות. דענין ירידת העליונים למטה שנתחדש במתן תורה הוא בעיקר בתורה, וענין עליית התחתונים למעלה שנתחדש במתן תורה הוא בעיקר במצוות³⁰. והענין הוא, דמהחילוקים בין תורה למצוות הוא³¹, דהתורה היא דבר ה', חכמתו של הקב"ה, אלא שירדה למטה ונתלבשה בשכל אנושי בכדי שהאדם יוכל להבינה ולהשיגה, והמצוות שהם ציוויים להאדם, הכוונה והמבוקש בהם היא (לא הציווי עצמו, אלא) קיום הציווי שהאדם מקיים³². וזהו שהענין דירידת העליונים למטה הוא בעיקר בתורה, דהתורה, שהיא חכמתו של הקב"ה, מקומה למעלה³², וזה שהתורה ניתנה למטה ונתלבשה בשכל אנושי ובדברים גשמיים הוא ענין ירידת העליונים לתחתונים (מה-שאינ-כן בנתינת המצוות למטה אין מודגש כ"כ הענין דירידת העליונים למטה, שהרי אדרבה, ענינם של המצוות (ציוויים) הוא שהאדם יקיים אותם ואם כן לכתחילה אינם "עליונים"). וענין התחתונים יעלו לעליונים הוא בעיקר במצוות. דבתורה אף שירדה למטה, אינה פועלת שהתחתונים יעלו לעליונים, כיון שגם לאחר שירדה למטה היא דבר ה', לכן, גם בלימוד ועסק התורה דהאדם נוגש בעיקר ההמשכה מלמעלה, שהתורה שהיא חכמתו של הקב"ה נמשכת ומתלבשת

30) להעיר מהידוע (תו"א בתחלתו (ושם ב, א). ובכ"מ. ובארוכה בלקו"ש ח"ט ע' 65) דתורה היא המשכה מלמעלה ממצוות העלאה מלמטלמ"ע.
31) ראה ספר השיחות תשמ"ח ח"א ע' 213. ח"ב

[על דרך זה ראה לקמן סעיף ט, שהפנימיות של הצמצום בכלל היא בשביל הגילוי, ולכן העולם יכול להתעלות בדרך מלמטה למעלה ולקבל את הנפלאות דתורה שלמעלה מהעולם מצד ענינו].
ז "עליית התחתונים למעלה... הוא בעיקר במצוות"
אמנם, החילוק הזה הוא דוקא "בכללות", כלשונו לעיל, אבל "בפרטיות", גם בתורה יש חלק ששייך לעליה מלמטה למעלה, וכמו

בשכלו של האדם, ולא הכירור והזיכרון דשכל האדם. והענין שהתחתונים יעלו לעליונים מודגש בעיקר במצוות, דכיון שענין המצוות (ציוויים) הוא שהאדם יקיים את המצוות (כנ"ל), והכוונה בזה היא בכדי לצרף את הבריות³³, בכדי לברר ולזכך ולהעלות הכחות והאברים של האדם שמקיים את המצוה וגם את הדברים שבעולם שבהם מקיימים את המצוה ולעשותם כלים לאלקות, ענין המצוות הוא עליית התחתונים למעלה³⁴.

ועל-פי מה שנתבאר לעיל (סעיף ד) שעיקר הכוונה בביטול הגזירה דמתן תורה הוא שהתחתונים יעלו למעלה, וכמו-כן הוא בנוגע לביטול הגזירה והמחיצה בנוגע לפנימיות התורה (גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך) שהעיקר הוא העליה מלמטה למעלה, צריך לומר, דבאביטה נפלאות מתורתך נכלל גם ענין המצוות כמו שהם מצד נשמתא דאורייתא היינו שיראה גם את הפירוש הפנימי של המצוות ולא רק של התורה. דכיון שעיקר גילוי נשמתא דאורייתא הוא בשביל העליה מלמטה למעלה ועיקר העליה מלמטה למעלה נעשית על ידי המצוות, לכן מוכרחים שיהיה גילוי הנשמה **דמצוות**.

לפי זה, יתרון את השאלה שהעלה לעיל סוף סעיף ד: מדוע הביא הצמח צדק את דברי השל"ה שנפלאות הן כוונת המצוות, בתוך הביאור שנפלאות הן נשמתא דאורייתא? ולכן מביא הצמח-צדק פירוש השל"ה דנפלאות מתורתך הם כוונת המצוות, דפירוש "כוונת המצוות" הוא **לנשמתא דאורייתא** של המצוות — כוונת המצוות עפ"י פנימיות התורה, (ולכן פירוש זה הוא דבר אחד עם הפירוש שנפלאות הוא **נשמתא דאורייתא**), והצמח צדק בא לבאר, שכיון שגילוי הנפלאות צריך להיות בדרך מלמטה למעלה, לכן צריך שיהיה גם גילוי של כוונת **המצוות** (היינו **נשמתא דאורייתא** של המצוות), וכך הנפלאות יכולים לבוא בדרך מלמטה למעלה.

33) ב"ר רפמ"ד. וש"נ.

ט "בלימוד ועסק התורה נרנש בעיקר ההמשכה מלמעלה... ענין המצוות הוא עליית התחתונים למעלה"
החילוק הזה בין תורה ומצוות, מובן באמצעות משל פשוט מרב המלמד תלמידים: יש רב שמוסר את הרעיונות העמוקים שלו, שעלו במחשבתו והבינם היטב, אך אינו מתעסק עם התלמיד — לפתח את כשרונותיו ולהעמידו על דרכי הלימוד הנכונים. לעומתו, יתכן רב

אחר שאינו מוסר את הרעיונות שלו כשלעצמם, אלא יורד לרמת התלמיד ומתעסק עמו בקידום ופיתוח הכשרונות שלו.
במקרה של הרב הראשון, אזי הרעיונות שמסר לתלמיד, נשארים בגדר רעיונות של הרב. הם לא חודרים בתלמיד ומשנים אותו. ואילו במקרה של הרב השני, הרעיונות שלו גורמים לזיכרון ושינוי התלמיד.